

Brugs auteur krijgt vaste plaats in toneelwereld

Egyptische schrijvers

te gast bij Rudy Geldhof

Een spreekwoord zegt: „Men is nooit sant in eigen land”. En alhoewel er in dergelijke volkse wijsheden steeds een grond van waarheid zit, zou het verkeerd zijn dit zo maar te veralgemenen. Een rechte lijn valt dikwijls heel moeilijk te trekken. Een van de personen, die hierover kan meespreken, is de Brugse toneelauteur Rudy Geldhof.

Al vele jaren schrijft hij toneelstukken en vooral de eerste jaren was de aandacht vanuit het zogenaamd toneelwereldje ten opzichte van deze jonge schrijver, die in zijn stukken vooral op de „naturalistische toer” trok, eerder gering. Soms was er wel een soort van goodwill waar te nemen maar meestal bleef het daarbij. Het leek dikwijls meer op een zekere vorm van betutteling dan echte aanmoediging. Maar Geldhof wist dat de af te leggen weg lang, dikwijls frustrerend en eenzaam was. Maar hij zette door en bleef voortwerken. Hij schreef zich letterlijk uit de anonimiteit. Geleidelijk aan klom hij op en behoorde stilaan tot de

beperkte groep van betere toneelauteurs, die Vlaanderen rijk is. Dat men zowat overal zijn stukken ging waarderen en besefte dat deze Brugse auteur talent bezat, bewijst het feit dat hij ondertussen al een tweetal niet onbelangrijke prijzen op zijn palmares kon inschrijven.

Mettertijd begonnen de verschillende professionele teaters ook aandacht te besteden aan zijn oeuvre zodat momenteel zijn stukken — een twaalfstal — zowat overal in het Vlaamse land gespeeld worden. Niet enkel de amateurgezelschappen of de kleine „vestzaktheatertjes” programmeren zijn stukken maar ook de grote beroepsge-

zelschappen blijken interesse te hebben.

Verleden jaar nog werd het stuk „Twee vrouwen” van Geldhof door de KVS van Brussel op de planken gebracht. Met niet altijd maar toch dikwijls verdienstelijke kritiek op het werk van de auteur zelf. Ondertussen staat het vrijwel vast dat ook het Théâtre Nationale voor de werken van Geldhof niet ongevoelig blijft en onder meer het al geciteerde stuk „Twee vrouwen” in het Frans zou willen laten vertalen en opvoeren.

De Kelk

Ondertussen zit de nog relatief jonge Brugse auteur ook niet stil. Verleden maand bracht teater „De Kelk” uit Brugge, teater dat indertijd door Geldhof zelf werd opgericht en waarvan hij nog steeds de voorzitter is, de creatie van een nieuw stuk van hem, „Bob en Liesbeth”. De kri-

tieken waren weliswaar niet onverdeeld positief maar dat zal o.a. wel te maken hebben met de totaal nieuwe problematiek die Geldhof voor de eerste keer in dit stuk aansnijdt. In elk geval toch het bewijs dat Rudy Geldhof niet stagneert of zich blijft vastklampen aan het verleden, maar integendeel nieuwe zaken uitprobeert.

Verleden week werd op de BRT-televisie het toneelstuk „De Pornofilm” uitgezonden, dat door hem vertaald werd. Ook nog ander televisiewerk van hem staat op stapel. Zo herwerkt hij en schrijft het scenario van een tweetal novellen, die binnenkort eveneens zullen worden uitgezonden. Onder andere „Lente” van C. Buysse en een stuk „Cello en Contrabas”. In opdracht van de KNS werkt hij momenteel aan een nieuw stuk. Volgens de auteur zal het een toneelstuk worden „in de beken-

de stijl". Het is volgens hem een doorsnee van alles wat hij tot nu toe al geschreven heeft. Het wordt een wandeling tussen droom en werkelijkheid waarbij verbittering, de projectie van een fundamenteel gemis aan het verleden, de onvolwassenheid van velen en de geestelijke ineenstorting van de (irreële) leefwereld van een aantal personages wezenlijke elementen van het stuk zullen zijn. Zelf vindt Geldhof dat dit nieuw werk van hem nauw aansluit bij de stukken van T. Williams.

Uitwisseling

Zopas werd Geldhof opgezocht door twee ambtenaren van het Egyptische ministerie van cultuur. Een van hen was een bekend novelleschrijver en de andere een toneelschrijver, die in het raam van de kulturele uitwisseling voor een tweetal

weken in ons land verblijven. De bedoeling is dat zij zich door allerlei kontakten een beeld zouden vormen van wat er voornamelijk op kultureel vlak en meer speciaal op het terrein van de literatuur hier in België zich zo allemaal afspeelt. Vanuit dit perspectief wou men ook kennismaken met het toneel. Dat door het ministerie voor Nederlandse cultuur o.a. Geldhof aangezocht werd om deze twee Egyptische vertegenwoordigers kennis te laten maken met het toneel in Vlaanderen, bewijst dat men hem van overheidswege als een van de representanten van de Vlaamse toneelwereld begint te beschouwen. Dat de Egyptenaren erg geïnteresseerd waren in het teater hier is echt niet toevallig. Er is een theorie die beweert dat het teater in wezen in Egypte zou ontstaan zijn uit de religieuze dodenzangen, die ter gelegenheid van de begrafenis van de farao's

plaatsvonden. Heden ten dage kent Egypte een bloeiend teaterleven met onder meer professionele teaters die zich vooral in de grootsteden zoals Alexandrië en Kairo situeren. Daarnaast zijn er heel veel amateurgezelschappen, die in scholen of op universiteiten of in de kleinere provinciesteden een grote aantrekkingskracht uitstralen. De professionele teaters worden door het rijk gesubsidieerd, er zijn in Egypte 4 zogenaamde staatsteaters.

Opvallend is het erg talrijke publiek dat de toneelvoorstellingen bijwoont. In tegenstelling tot wat velen denken, worden er op toneelgebied daar ook veel moderne stukken voor het voetlicht gebracht. Het zijn daar dus niet enkel stukken van Shakespeare of Griekse toneelwerken zoals Agamemnoon die in de schouwburgen opgevoerd wor-

den. Veel stukken zijn vertalingen van Franse of Engelse auteurs. Vooral de werken (in vertaling) van J. Osborne, T. Williams en O. Wilde zijn in de mode. Daarenboven houden de Egyptenaren heel veel van zogenaamde realistische stukken waar de sociale en politieke dimensie ruim aan bod komt. In dit opzicht had men ter gelegenheid met de confrontatie met Rudy Geldhof wel interesse voor zijn stukken omdat zij ook dikwijls deze thematiek benaderen. Wie weet prijken er binnenkort misschien vertaalde toneelwerken van deze Brugse auteur in Egyptische toneelzalen op de affiche?

Herman HALET

'De Kelk' aan zevende speeljaar toe

Het teater „De Kelk“ in de Langestraat begint stilaan burgerrechten te verwerven in het Brugse. Telkenjare mag het teater bogen op een groeiende belangstelling, zelfs van ver buiten Brugge. Vorig speelseizoen stelde men een gemiddelde belangstelling van 60 mensen, op een totaal van 79 zitplaatsen vast, dit is een goeie 75 procent. Dit jaar werd ook uitgekapt met een zomerprogramma, dat een bezetting kreeg van 64 procent.

De oorzaken van dit succes zijn niet ver te zoeken. Telkenjare komt De Kelk voor de dag met een degelijk uit-

gewerkt programma, vol variatie. „De Kampioenen“ van Raoul Mestre bijvoorbeeld zijn nog steeds niet uitgespeeld. Komend seizoen '82-'83 wordt dit stuk op verplaatsing gespeeld, zelfs tot in Nederland. Nog op verplaatsing wordt „Dagboek van een Kamermeisje“ van Octave Mirbeau gespeeld. Dit stuk is trouwens ook het openingsstuk van de produkties die in eigen zaal worden vertoond.

Van dit vrij uitgebreide dagboek van Octave Mirbeau heeft regisseur Jacky Tummers een kollage gemaakt, zonder te raken aan

de bedoeling van het boek, nl. een beeld ophangen van de gegoede burgerij via de ogen van het onverbiddelijke kamermeisje Célestine. De enige aktrice in deze monoloog is Marleen Maes. Het boek van Mirbeau werd reeds enkele malen verfilmd. De première heeft plaats op 24 september. Tweede stuk op de agenda is „Ubu Koning“ van Alfred Jarry. Jacky Tummers doet voor dit stuk een beroep op Werther Vandersarren, Suzanne Saerens, Didier Delmotte, Jos Van Geel, Raymond Willems, Dominiek Berten

en Dirk Derre. Dit vrij komische stuk moet zonder twijfel het succes van „Stijloefeningen“ van vorig jaar overtreffen. Jacky Tummers probeert het stuk op een vrij speelse manier te regisseren met het aksent op sfeerschepping. De première van „Ubu Koning“ is voorzien op 12 november.

Wat vorig jaar niet kon, kan nu. „Het Zeepaard“ van Edward Moore staat dit jaar toch op de agenda als derde stuk. Sjarel Brancaerts en een nog te bepalen aktrice zullen deze bijzonder moeizame liefdesgeschiedenis tussen Gertrude en Harry in première spelen op 28 januari. Dit sfeerstuk moet alvast ontroerend werken. Na een

nog nader te bepalen gastproduktie rond maart, wordt in april in De Kelk de herneming geprogrammeerd van „En God schiep de vrouw“ van Dario Fo en Franca Rame.

De crisis ten spijt heeft De Kelk voor het komende seizoen haar ingangsprijs op 150 fr. behouden. Wel werd de reductieprijs van 100 op 120 fr. gebracht. Er zijn abonnementen voor vier voorstellingen te verkrijgen tegen 500 (resp. 400) fr. Een steunabonnement kost 1000 fr. maar geeft toegang tot alle voorstellingen in eigen zaal. Voor inlichtingen en reseraties kan men terecht in De Kelk, Langestraat 69 te Brugge, tel. (050) 33.28.77. (FVB)

TONEEL

Uit op donderdag in Teater De Kelk

Dank zij het grote succes van het vorig jaar tijdens de zomermaanden gehouden festival „Uit op donderdag”, start op 21 juli a.s. in Teater De Kelk een tweede uitgave, waarin op zes opeenvolgende donderdagen een verscheiden en kwalitatief hoogstaande programmatie wordt aangeboden.

Uit op donderdag 2 zet op 21 juli muziektaal in met de muziekformatie Kasper. Kasper was reeds te gast op diverse festivals, radio en TV. Blind Blake, Robert Johnson en andere grootheden staan op het repertoire, maar ook eigen composities, western swing en ragtime-instrumentals op mandoline en fingerpicking-gitaar in de bekende Chet Atkinsstijl. Veel bijval genieten ze ook met hun country-songs en fiddletunes.

Op 28 juli brengt Leonardo Alalu zijn mimisch „On vit une époque formidable”. Deze internationale mimespeler en clown toont hierin in een opeenvolging van situaties, ironische flitsen met rake typering en uit de hedendaagse maatschappij.

Guido Lauwaert speelt op 4 aug. zijn nu reeds berucht geworden „Wie is bang voor Guido Lauwaert?”. De mentale loutering van één, zoniet twee koppels via een ongenadige verbale slachting met een ingebeeld kind als inzet. De belevenis stimuleerde de acteur tot ongekende emoties, die zich vruchtbaar ontladen tijdens de voorstelling. Kaarsen, offergebaren, een wankelijke preekstoel, zegening en uiteindelijk katafalk vertellen de toeschouwer dat hij hier te maken heeft met een offerritueel.

Op 11 aug. komt het nieuwste stuk van Paul Koeck „Adieu, sans rancune”. Het is een wrange apologie van een politiek leider, die „in ongenade” is gevallen. Hij verdedigt zijn wapenhandel met El Salvador, zijn fiskale fraude, zijn vijftig miljoen smeergeld, zijn geknoei met gewestplannen, zijn relatie met „dames”... De toeschouwers zijn uiteraard bereid te luisteren naar zijn verdediging, maar dan wel op het puntje van de stoel, klaar om recht te springen en de luchtballon te doorprikken.

Ze waren op het Hollandfestival vorig jaar, ze zijn op 18 aug. in Teater De Kelk met hun nieuwste produktie: Teater De Bron met „Gras eten”. Teater De Bron heeft tot nog toe heel wat controverses doen ontstaan. Kenmerkend is niet alleen de verscheidenheid van de vele produkties, maar ook de gewaagtheid, het experimentalisme en het agres-

sief naar buiten treden. Opvallend is ook het samengaan van teater, muziek, poëzie en kabaret. Gras eten, is een spektakel van en door aktrice Greta Van Langendonck en muzikant Rudy De Sutter en twee leerlingen van de Theaterworkshop. De muziek wordt live uitgevoerd en gezongen.

Op 25 aug. wordt besloten met het allernieuwste programma van Gerd De Ley en Annemie Gils „Als liefde het antwoord is, wilt u de vraag dan nog eens herhalen?”. Alle sentimenten komen er in voor, van ontroering tot gulle lach, van patetiek tot poëzie. De teksten zijn van Kees Van Kooten, Godfried Bomans, Simon Carmiggelt, Jos Gysen, Fernand Auwera, Kurt Tucholsky, Woody Allen... De muziek is van Harry Banink en Wim Verbeke.

De voorstellingen beginnen te 20u30, de toegangsprijs bedraagt 160 fr., 130 fr. voor stud., CJP, plus 3. Gezien het succes van vorig jaar kan het raadzaam zijn te reserveren. U kunt dit in Teater De Kelk, Langestr. 69, Brugge of telefonisch op nr. 33.28.77.

teater de kelk

in haar dagboek hangt het kamermeisje célestine een ontluisterend beeld op van de gegoede burgerij die zij via talrijke diensten heeft kunnen observeren. deze zogezegde elite wordt vooral gemotiveerd door hebzucht, hypocrisie en sexuele perversiteiten. het is echter niet zozeer sociale bewogenheid die haar deze kritische houding inspireert dan wel onverbloemde jaloezie.

zij voelt zich superieur tegenover haar eigen lotgenoten, houdt er de meest reactionaire opinies op na, en gedraagt zich dikwijls als een onverbiddelijke carrièriste. uiteindelijk lukt haar de sociale promotie in de mercantiele stand door een huwelijk met de gewezen huisknecht joseph. deze joseph, een royalist, anti-semiet en, als men wil, fascist-avant-la-lettre, fascineert célestine vooral door zijn wrede en criminele natuur. zij weet vrijwel zeker dat hij de verkrachter en moordenaar van een twaalfjarig meisje is, maar dit is geen bezwaar om samen met hem een 'fatsoenlijk' bestaan te beginnen als welvarende café-uitbaters in de havenstad cherbourg.

auteur :

OCTAVE MIRBEAU

bewerking :

JACQUES DESTOOP

vertolking :

MARLEEN MAES

decor- en costumontwerp :

LEO HUBRECHT

uitvoering kostuum :

PRIEGEL KOELMAN

uitvoering decor en techniek :

YANNIC VAN MECKEREN

DIRK VANHEE

regie :

JACKY TUMMERS

produktieleiding :

JOHAN CLOETENS

productie :

TEATER DE KELK '82

* dagboek van een kamermeisje staat op het reisprogramma van teater de kelk. het stuk kan overal en in elke ruimte worden gespeeld.

DAGBOEK VAN EEN KAMERMEISJE

OCTAVE MIRBEAU

bewerking JACQUES DESTOOP

met MARLEEN MAES

regie JACKY TUMMERS

decor LEO HUBRECHT

speeldata: 24 september — 1,3,7,8,10,14,15,17,21,24 oktober om 20.30 uur.

toegangsprijzen: 120 en 150 fr.

reservatie: Teater De Kelk, Langestraat 69, Brugge, 050/33.28.77

teater de kelk

**seizoen
1982-83**

na een bijzonder geslaagd voorbije toneelseizoen en zomerprogramma 'uit op donderdag' staat het zevende speeljaar voor de deur. vier reeksen voorstellingen liggen in het verschiet:

1. dagboek van een kamermeisje

de nederlandse creatie naar het beroemde klassiek werk van octave mirbeau.

2. ubu koning

van alfred jarry.

het spel over de wrede en burleske valsaard ubu, die de koning doodt, de koningin van verdriet laat sterven, alle notabelen de vergeetput in keilt, de tsaar van rusland in een heroïsche veldslag op zijn donder geeft, en nog vele vele andere verhalen beleeft.

3. het zeepaard

van e.j. moore

een kroeg in het havenkwartier. gertrude, de uitbaatster, en harry, een scheepsmachinist, knokken hard om te overleven. beiden verlangen ze aan hun bijna marginale bestaan te ontsnappen. de maatschappelijke konsekwenties moeten ze er wel bijnemen.

4. Een nog nader te bepalen gastproduktie.

naar alle waarschijnlijkheid wordt ook en god schiep de vrouw van dario fo hernomen, en dat op algemene aanvraag, om organisatorische redenen kan dit pas in de loop van de maand april.

op het reisprogramma van teater de kelk staat dagboek van een kamermeisje en kampioenen, dat reeds zo'n zestig maal werd gespeeld.

akteurs en actrices zijn dit seizoen o.a. marleen maes, werther vandersarren, suzanne saerens, didier delmotte, jos van geel, raymond willems, sjarel branckaerts, dominiek berten, herman verschelden...

toneelgroep sater

uit amsterdam te gast

op 27 oktober is sater, op uitnodiging van het masereelfonds te gast in teater de kelk, en wel met het pakkend stuk lot.

in lot wordt op zoek gegaan naar de effecten van geweldadige machtsuitoefening van ouders ten opzichte van kinderen.

lot, gespeeld door marie-louise stheins, is net als haar zusje voortdurend voorwerp van haar vaders drift. lot ontvlucht het ouderlijk huis. ze wordt in een tehuis geplaatst, vlucht opnieuw en poogt te overwinnen. reservatie aanbevolen.

DE SCENE

alles bij elkaar beschouwd, heeft vlaanderen heel wat aan culturele activiteiten te bieden. niet alleen de drie grote centra (antwerpen, gent, brussel) maar ook de andere grote of minder grote steden, bieden het publiek een grote waaier activiteiten aan.

voor wie degelijk geïnformeerd wil zijn, is het tijdschrift de scene een onmisbaar blad. het geeft informatie over het theater-, concert-, opera- en balletleven in geheel vlaanderen.

ook onze activiteiten worden regelmatig in de scene vermeld.

de scene: 270,-fr. te storten op rekeningnummer 068-0869470-86 van de scene vzw, 2000 antwerpen.

JAN PALACHPRIJS

voor Vaclav Havel

te parijs werd de jan palach-prijs, ingesteld door het internationale komitee ter ondersteuning van de charta 77, toegekend aan de tsjechische toneelacteur vaclav havel. de auteur zit reeds enkele jaren in tsjechoslowakije in de gevangenis wegens zijn activiteiten ter verdediging van de rechten van de mens. de prijs bedraagt ongeveer 200.000 bfr. de lofredede werd uitgesproken door de britse auteur van tsjechische afkomst tom stoppard.

steunfonds 82-83

ook dit seizoen zijn we verplicht op uw steun te rekenen. de subsidies blijven klein en worden te laat uitbetaald, extra kosten voor beveiliging en uitrusting liggen in het verschiet. u kunt ons helpen door het nemen van een abonnement, beter nog, door een steunabonnement. voor 1.000 fr. ontvangt u een steunabonnement dat toegang verleent tot alle voorstellingen in eigen zaal. daarenboven verschijnt uw naam en het bedrag dit seizoen in onze publikaties (als u er geen bezwaar tegen hebt). stort uw bijdrage op rekening 380-0136531-26 van vzw teater de kelk met vermelding steunabonnement. vele malen bedankt.

dhr. o. dombrecht, brugge, 1.000 fr.

dhr. j. van den bilcke, brugge, 1.000 fr.

anoniem, 1.000 fr.

dhr. f. van acker, brugge, 1.000 fr.

algemene informatie

toegangsprijzen:

gewone toegangskaart: 150 fr.
cjp, plus 3, cpav,
dienstplichtigen...: 100 fr.

abbonementen:

500 fr. voor vier voorstellingen
400 fr. voor cjp, plus 3, cpav...

reservaties en alle inlichtingen:
teater de kelk, langestraat 69,
8000 brugge, tel. 050/33.28.77

”Dagboek van een kamermeisje” in De Kelk een must!

Brugsch
Handelsbl. 30/9/82

De lijvige roman van Octave Mirbeau, waarin hij een kamermeisje aan het woord laat om zijn eigen visie over de maatschappij van zijn tijd (1900) te vertolken, heb ik niet gelezen. Nu ben ik overtuigd dat dit een bijzonder belangrijk werk moet zijn. Het werd verfilmd door niemand minder dan Bunuel en in vele talen vertaald. Na de première in Teater De Kelk, blijft in mij geen twijfel over. Dit dagboek is een meesterwerk van sarkastische ironie, van scherpzinnige ontleding, van rankune en zelfs van visionaire inzichten.

Regisseur Jacky Tummers en de vertolkster Marleen Maes hebben natuurlijk uit dit boek moeten bloemlezen. Een dergelijke operatie is reeds een keuze en dus subjectief. Enerzijds probeert men of moet men proberen het oorspronkelijke werk geen geweld aan te doen, anderzijds vindt men er elementen die de mens van nu meer aanspreken dan andere, en die dus meer dankbare stof leveren.

Komt daarbij nog de persoonlijke ingesteldheid van de bloemlezer, de noodzakelijkheid om een eenheid – een fil rouge – te vinden, zodat het nieuwe werk een nieuwe eenheid krijgt. Ten slotte kan het niet anders dan dat die fragmenten die zich het best tot toneel lenen, de voorkeur krijgen.

Zoveel varianten op de klassieke „traduttore traditore”. En toch geloof ik dat het „dagboek” van Tummers dat van Mirbeau in meer dan voldoende mate respecteert en dat wij dus ook gekonfronteerd worden (naast al het andere) met een historisch verantwoorde adaptatie. Al kan ik het niet bewijzen, het lijkt me bijna evident, zo waarachtig komt die tekst over.

Dit dagboek is dus uiteraard een monoloog geworden, die volledig door Marleen Maes moet gedragen worden. Zij doet het effenaf verbluffend goed. Haar kamermeisje heeft, wanneer het aan het dagboek begint, reeds een lange

ervaring. Zij kent haar bazen en haar bazinnen door en door zowel in Parijs als op het platte land. Wat zij vertelt over de verschillende huizen waar zij reeds gediend heeft, is een kostelijke staalkaart van de kleine en grote perversiteiten, van de gierigheid, hebzucht, huichelarij en noem maar op, die de bourgeoisie van die tijd kenmerken.

De draad die doorheen al die herinneringen loopt is de dienst bij de tegenwoordige bazen. Daar is het niet beter dan elders maar daar ontmoet zij in de keuken een tuinmanknecht, een zekere Joseph, die haar vooral door zijn onheilspellende persoonlijkheid betovert. Maar zij houdt het hoofd koel, zij kan huichelen en berekenen als de beste van haar bazen.

In die Joseph, die steelt, verkracht en moordt, maar de schijn kan redden, ziet zij de man die haar in een hogere stand kan brengen. En als het inderdaad zover gekomen is en zijzelf een halve madame is geworden, die op haar beurt personeel in dienst heeft, ontpopt zij zich als een even burgerlijke, egoïstische en schraapzuchtige tiran als diegenen die zij in haar dagboek met de vinger aanwees.

Marleen Maes weet dit complexe wezen zowel symptiek als weerzinwekkend uit te beelden en dit met een inleveringsvermogen dat aan het ongelooflijke grenst. Maar naast deze echt schitterende interpretatie, naast een uitstekende encenering en een heel mooi decor (Leo Hubrecht), boeit de tekst minstens evenzeer. Wat een wereld wordt ons daar gereveleerd!

Het tijdperk rond 1900 meldt tot onze verbazing een reeds fel ontwikkeld antisemitisme en een ontluikend fascisme aan. De zaak Oreyfus komt in het stuk meer dan eens ter sprake. Velen zullen de draagwijdte van deze verwijzing niet begrijpen, noch de rol die Emile Zola toen speelde als verdediger van Dreyfus, een Joodse officier in het Iraanse leger, die ten onrechte beschul-

Marleen Maes in een sublieme rol.

digd werd van spionage, veroordeeld en later gerehabiliteerd. De hatelijke bourgeoisie die Mirbeau hier hekelt, stond als een man tegen Dreyfus (en dus de Joden in het algemeen) en tegen Zola (en de linkse antistaatse ideeën die hij propageerde).

Neen, de „belle époque” zien wij hier heel anders uitgebeeld dan gewoonlijk. En nochtans was Octave Mirbeau er een zuiver produkt van!

Het „Dagboek van een kamermeisje” is een afrekening. Bitter, onmeedogend maar verpakt in sarkasme, ironie en veel cynisme. Uit de realisatie van De Kelk gaat een donkere betovering uit. Men denkt: het is niet waar, het is overdreven, het is een roman. Maar dat is het juist niet. Hoe verder men in het stuk doordringt, hoe beter men gaat beseffen dat het wel degelijk om een dagboek gaat, het dagboek van het begin van deze eeuw, helaas een dagboek dat nog niet gesloten werd. Een stuk om niet te missen.

J.V.D.

De Kelk : (Onthullend) dagboek van een kamermeisje

Kamermeisjes behoren tot het dienstpersoneel dat de levenswandel van de heer en vrouw des huizes en hun kinderen tot in de intiemste details kan volgen. Een toneelauteur die zich in de persoonlijkheid van die meiden weet in te werken heeft stof genoeg om honderden bladzijden te kruiden. De anti-burgerlijke en anti-konventionele Fransman Octave Mirbeau liet zijn roman „Le journal d'une femme de chambre” in 1900 verschijnen en hij veroorzaakte toen heel wat opschudding. Voorzichtige vertalingen in het Engels (1930) en Amerikaans (1965) kwamen nadien op de markt. De verfilming door Bunuel in 1964 deed de belangstelling voor het werk opnieuw toenemen. Pas in 1966 verscheen in Nederland de eerste integrale vertaling inclusief de pikante en erotische passages.

Teater De Kelk in de Langestraat 69 te Brugge zet zijn toneelseizoen in met een Vlaamse rewriting van het dagboek. „Nederlandse” woorden als des-sous zeggen de Vlaming weinig, hij of zij spreken liever van lingerie. Voor de vertolking van de rol van het kamermeisje heeft regisseur Jacky Tummers een beroep gedaan op Marleen Maes. Om haar anderhalf uur lang alleen non-stop op de planken te laten evolueren en om haar tientallen verschillende rollen te laten spelen moest de regisseur zeker beschikken over een veelzijdige aktrice. Marleen Maes beantwoord schitterend aan de haar gestelde

eisen. Met gepaste overstapjes en in overtuigende dubbelrollen treedt ze o.m. op als ... biechtvader, huisknecht, werkgeefster en werkgever en natuurlijk als Célestine, het bijwijlen ondeugende kamermeisje. Marleen Maes hanteert zonder moeite stemverschillen en toonhoogten en ze brengt sociale bewogenheid en morele schijnheiligheid, politiek engagement en religieuze dubbelzinnigheid zeer goed tot uitdrukking. Ze maakt gebruik van haar mimische capaciteiten tot in haar kleinste huidplooi.

„Dagboek van een kamermeisje” boeit de kijker van het begin tot het einde. Vooral haar relatie met de duistere huisknecht Joseph loopt als een spannende draad doorheen het stuk. Het erotische werd zorgvuldig verwerkt in de vestimentaire handelingen die Marleen Maes moet uitvoeren. In een eerste deel van de eenakter hult ze zich in tot de hals gesloten kledij (als kamermeisje, dat haar gal spuwt op de bourgeoisie), in het tweede deel onthult ze zich van haar kleren (tot hoever?) en vertelt ze onthullende dingen. Het stuk bolt uit met een rijkelijk getooide Célestine als welvarende cafébazin.

Vermelden we nog dat Marleen Maes in zekere mate het publiek in de zaal betreft bij haar optreden. Zoals ze ons zei na de premièrevoorstelling, vond ze in Schepen van Cultuur Dombrecht een goede tegenspeler. Het stuk loopt op verschillende data waarvoor we naar onze Dagagenda verwijzen. (j)

Dagboekmonoloog van kamermeisje

BRUGGE – Met „Le journal d'une femme de chambre” schreef Octave Mirbeau (1850-1917) een voor zijn tijd ophefmakende roman in naturalistische fin de siècle-stijl. Jacques Destoop bewerkte het dagboek voor toneel en het resultaat ziet men in De Kelk. Of je wat hebt aan de problemen van een kamermeisje anno 1900? Nauwelijks. Tenzij er intelligente en ruimtescheppende teatertekst voorhanden is. Veel mogelijkheden zaten er echter voor regisseur Jacky Tummers niet in. Maar Marleen Maes bewijst hier nog eens haar veelzijdig talent als aktrice.

Bij de transpositie van roman naar teatermonoloog worden vooral twee spreekhoudingen geëxploiteerd: het fixeren van het publiek en het uitspelen van nagebootste dialogen. Wat het eerste betreft, Célestine vertelt inderdaad al haar verhalen aan de zaal. Ze wil telkens een toehoorder bereiken. Dit is eigenlijk het soort betrokkenheid van de „one-woman-show”. Er wordt expliciet een band gelegd, waar in feite de navelstaarderij van het dagboekbedrijf essentieel is. Het gaat om iemand die met zichzelf bezig is, niet ten gerieve van de anderen. Wat hier gebeurt, ruikt naar een soort „teateraltruïsme” als uitvlucht.

Het imiteren van dialogen (gesprekken tussen en met haar vele werkgevers) is vooral gericht op komische variaties, waarbij de aktrice haar opdracht om verschillende typeringen neer te zetten, uitmuntend volbrengt. Een dankbaar middel trouwens om het publiek te onderhouden. Dramatisch echter blijft dit ondiep. Het heeft eveneens te maken met de hele

narratieve structuur van het stuk. De anekdoten die Célestine vertelt, vormen opeenvolgende teksteenheden (dagboekfragmenten), die ook als nummers worden afgewerkt. Ze trekt zich even met de rug naar het publiek terug, grabbelt in een linnenmand, of zit stil tijdens een tussenmuziekje.

Oppervlakkig

De oppervlakkigheid van zo'n procédé word je goed gewaar, als je plots voelt hoe van dit gegeven toch misschien een sterkere dramatisering gemaakt had kunnen worden. Op een bepaald moment vertelt ze hoe ze Joseph, de koetsier, ooit eens met een sadistisch plezier ganzen heeft zien doden. Al sprekende doet ze hem na, of vóór. En plots voelt ze zich opgelucht, want nu weet ze zeker dat haar verdenking juist is: hij is een verkrachter en moordenaar. Maar het is net of ze tijdens haar verhaal heel vaag een zeker genot meebeleefde, dat haar nu gelouterd heeft. Ze staat er zelf verstomd van. Dit moment is méér dan vertellen. Hier gebeurt wat op scène. Dit is ik-dramatiek.

Hiervan worden in de loop van het stuk maar enkele kleine sporen teruggevonden. De hunker naar liefde bij één van haar gefrustreerde „meesteressen” is eigenlijk ook haar hunker; de perverse nummertjes van haar „meesters” stoot ze minder af dan ze toegeeft. Maar veel verder gaat het niet. Het subliem ineenvloeien van vertellen en beleven is nochtans essentieel, want het stuk probeert haar geleidelijke overgang van slaaf naar meester (ook vestimentair) uit te beelden. Ze trouwt ten slotte dezelfde Joseph, wordt welvarend en houdt er dienst-

personeel op na, dat ze even misprijzend behandelt als zij behandeld werd. Voor orde, gezin en vaderland!

Haar kritiek op de rijke bourgeoisie gaat gepaard met een superioriteitsgevoel t.o.v. haar eigen lage klasse. Maar méér dan met de innerlijke ontwikkeling van Célestine, wordt onze aandacht gaande gehouden door een reeks dekadente, perverse verhaaltjes, die op een galante manier verwoord zijn, en waar je alleen even om moet glimlachen.

FRED SIX

Tot 24 oktober in teater De Kelk, 050/33.28.77.

Marleen Maes als Célestine, veelzijdig talent. (foto Foton)

«Dagboek van een kamermeisje» in de kelk

Geen «Schoolmeisjesrapport nr. 174» in de Kelk, wel het «Dagboek van een kamermeisje». Wie overigens denkt dat Jan Cremer de pornografie uitgevonden heeft, mag niet nalaten om een dezer dagen Marleen Maes met ogen en oren te verslinden in dit kleine teater. Deze meid kruipt tot 24 oktober elke donder-, vrij- en zondag in de huid van Celestine, een kamermeisje dat ontsproten is aan de negentiende eeuwse geile pen van ene Octave Mirbeau. Als roman verscheen «Dagboek van een kamermeisje» voor het eerst

in 1900, het werd ondertussen verfilmd door Renoir en later door Bunuel (1964), om tenslotte voor het toneel bewerkt te worden (door o.a. Jacques Des-toop).

Anderhalf uur lang zet Marleen Maes in haar eentje fragmenten uit dat dagboek neer, verhaalt ze over de hebzucht, de hypocrisie en de promiscue toestanden in de geile huisjes van haar werkgevers, lokt reacties uit van het publiek, en vertelt hoe ze verliefd wordt op een zekere Joseph, gewezen huisknecht, maar tevens een ultra-rechtse kloot. Het ganse stuk hangt aaneen van de sexuele perversiteiten, waarvan vooral het verhaal van de laarsjesmaniak alle verbeelding tart. Praktisch iedereen in het stuk is tuk op «jeweetwelwat», geen ouwe snoeper of die krijgt het schuim op z'n lippen, geen

slaapkamer of die geurt naar een mengeling van parfum en zweet ... Kortom, Mirbeau zal rond de eeuwwisseling wel voor opschudding gezorgd hebben met zo'n roman. Te oordelen naar de opvoering in de Kelk is hij een stuk verder gegaan dan Boccaccio, Rabelais, Curlls, Cleland of De Sade. «Dagboek van een kamermeisje» is overigens vooral in dat opzicht interessant, al geeft het je (via de rode draad) ook een beeld van het Frankrijk in de Dreyfus-periode. Marleen Maes is erin geslaagd een boeiende (zij het niet altijd even gave) vertolking van Celestine op te wekken. Het regie-concept is traditioneel: van Tummers en op z'n Tummers. Het stuk zelf is (wat velen ook beweren) geen meesterwerk, ook al zijn er schitterende literaire passages.

(Jon Misselyn)

DAGBOEK VAN EEN KAMERMEISJE

in teater De Kelk

Dit berucht, verguisd en erotisch meesterwerk van Mirbeau wordt verder gespeeld op 1, 3, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 21 en 24 oktober om 20.30 u.

Reservatie aanbevolen en kan in Teater De Kelk, Langestr. 69, Brugge, tel. 33.28.77

„Dagboek van een kamermeisje” in „De Kelk”

Het solotoneel, een toneelgenre waar je met de nodige reserve heengaat. Een genre ook waaraan je de ware grootheid van de acteur kunt meten, aangezien het succes ervan staat of valt met zijn klasse. Vooral kleine theaters zien er in een tijd van besparingen wel eens brood in. Met de nodige risico's dus.

Theater De Kelk uit Brugge brengt de ongeveer anderhalf uur durende monoloog „Dagboek van een kamermeisje”, een toneelbewerking van een roman van Octave Mirbeau (1850-1917). De roman zelf verscheen in 1900 en zorgde voor de nodige heibel vanwege de onthulling van de (seksuele) perversiteiten van de bourgeoisie, een klasse die de anarchistische Mirbeau niet in zijn hart droeg.

Anno 1982 vermag dit aspect van deze toneelbewerking eigenlijk niet meer te chockeren; het publiek is intussen al meer met dit soort dingen verwend geworden. Ook de vele historische toespeelingen op de joden-, vreemdelingen- en protestantenhaat, die de Derde Franse Republiek op haar grondvesten deed beven, gaan bij moderne oren voor een groot deel de mist in.

Dat De Kelk van dit niet zo meteen denderend gegeven toch een intrigerende voorstelling maakt is hoofdzakelijk te danken aan de actrice Marleen Maes en regisseur Jacky Tummers.

Hoe zij in alle toonaarden verhalen opdist over haar „diensten” bij verschillende families is ronduit meesterlijk. Deze monoloog wordt zo gevarieerd gebracht dat de scène vaak gevuld lijkt met vele personages. Het gevaar van eentonigheid in de voordracht wordt weggeblazen door de abrupte stemmingswisselingen en plotselinge overgangen. Er zit ook een boeiend aspect vast aan de psychologische figuur van het kamermeisje Célestine. Zij slaagt er nl. in na verloop van tijd sociaal te promoveren. En hoewel zij voordien de bourgeoisie met liters vitriool heeft overgoten, gedraagt ze zich in haar geconditioneerde reactie net als haar vroegere verguisde meesters.

De vertolking is op en top Frans, heel zwierig dus. De onthullende taal heel omfloerst en met doekjes omwonden, maar voor de goede verstaander toch „to the point”.

F. Vanhee

„Dagboek van een kamermeisje” in De Kelk

„Dagboek van een kamermeisje” naar de roman van Octave Mirbeau, in een bewerking van Jacques Destoop en regie van Jacky Tummers, gespeeld door Marleen Maes in teater De Kelk, Langestraat 69, Brugge, op 14, 15, 17, 21 en 24 okt. (20 u.30). Reservatie : (050) 33.28.77. Ook reisvoorstellingen.

De roman „Dagboek van een kamermeisje” van Octave Mirbeau (1850-1917), gold in 1900 als opwindende lectuur. Enkel in Parijs kon het boek openlijk worden verkocht; in de provincie uitsluitend onder de toonbank. Vandaag kan het alleen nog boeien door enige literaire kwaliteiten, hoewel de door Mirbeau ongemeen scherp getekende mensen en situaties tijdloos zijn.

De praktijken van de gegoede burgerij en haar dienstponeel, die Mirbeau terecht meent te moeten aanklagen, zijn ons ook van de beeldbuis — van een feuilleton als „Upstairs Downstairs” bijvoorbeeld — zeer goed bekend, zodat een toneelversie van „Dagboek van een kamermeisje” daar nog bitter weinig aan toe kan voegen, al gaat het hier om Franse toestanden.

Toch biedt die toneelproductie in De Kelk in Brugge boeiende spelmogelijkheden. Bewerker Jacques Destoop en regisseur Jacky Tummers laten het kamermeisje Célestine alleen die dingen vertellen die het anekdotische overstijgen. Solo-aktrice Marleen Maes speelt zeer genuanceerd en steunt onder meer op een zeer expressieve mimiek. Ze varieert voortdurend haar verhaal en spreekt in haar opgang van simpele dienstmeid tot welvarende café-exploitant een hele gamma gevoelens aan. Het decor van Leo Hubrecht roept het fin-de-siècle op, en ook de aankleding van de aktrice is van die aard. De gevoelens van jaloezie, hebzucht en hypokrisie en het reactionaire gedrag van Célestine en haar toekomstige man, huisknecht Joseph, zijn echter ook vandaag aanwijsbaar.

De nieuwe rijken zullen niet beter zijn dan de oude, is tenslotte de moraal.

R.A. ■

Marleen Maes als Célestine: zeer expressieve mimiek.

Teater De Kelk bloeit in Brugge

Vanaf vandaag vijf keer met

„Dagboek

van een kamermeisje”

Een zestal jaren geleden kwam, onder impuls van toneelauteur Rudy Geldhof, regisseur Jacky Tummers en beeldend kunstenaar Leo Hubrecht, de vzw Teater De Kelk in Brugge tot stand. Het werd een schuchter begin met de bedoeling eigentijds, geëngageerd teater te brengen. Sedertdien, mede door de erkenning door het ministerie van Nederlandse Kultuur, beleeft De Kelk een enorme bloei.

Bij de start werd gespeeld in de voor toneel ingerichte bovenzaal van café „De Kelk”, Langestraat 69 te Brugge. Het was er gezellig en de interesse bepaalde er de sfeer. Er werd aanvankelijk beroep gedaan op gastproducties. Zo beleefde men de eigenaardigheid dat de stukken van Rudy Geldhof, gecreëerd door andere teaters, in de eigen

zaal plaatsvonden. Maar het succes bleef niet uit en op die ingeslagen weg kon men voortgaan. Het knusse bovenzaaltje voldeed alras niet meer en zo werd duchtig gewerkt voor de inrichting van de huidige teater ruimte, een van de beste zalen voor klein teater.

Zo werd in januari 1977 „De geliefde stem” van Cocteau, vertaald door Rudy Geldhof, in regie van J. Tummers in de nieuwe zaal voor het voetlicht gebracht met Rita Lommée. Van toen af werden vooral eigen producties gemonteerd; R. Geldhof was een van de steeds weerkerende namen als auteur, terwijl L. Hubrecht het decor op zich nam.

Het seizoen 1978-79 wordt voor De Kelk een mijlpaal: het wordt door het ministerie officieel erkend en betoelaagd als beroepsgezelschap categorie D.

Van dan af krijgt men meer

armslag, men slaagt erin een volwaardige programmatie in elkaar te steken en er worden reisvoorstellingen georganiseerd. Het seizoen daarop verbeterd de toestand verder: het ministerie verdrievoudigt de toelage, het publiek is tevreden en de medewerkers nemen met een brede glimlach de subsidie in ontvangst.

Vanaf 1 oktober 1979 komt verandering in het bestuur: Rudy Geldhof, nu schrijver, trekt zich terug als directeur en wordt voorzitter van de raad van beheer. Johan Cloetens, voorheen werkzaam bij de Vlaamse Televisie, wordt als directeur aangesteld. Jacky Tummers blijft de huisregisseur en Leo Hubrecht, inmiddels opgemerkt door andere teaters, blijft toch de trouwe decorateur.

Voor het seizoen 1980-81 wordt dan weer de nadruk ge-

legd op nieuwe elementen: meer aandacht aan reisvoorstellingen, meer aandacht aan het onthaal van groepen, verenigingen en scholen. Ook worden voor het eerst abonnementen verkrijgbaar.

Zo gaat het dan verder met als voornaamste uitschieters, „Angst en ellende van het Derde Rijk” van Berthold Brecht, „Katinga Diane” van Rudy Geldhof, „Stijloefeningen” van R. Queneau.

De reeks van „Ubu Koning” is thans voorbij; het was een stuk dat vroeger veel deining veroorzaakte. Er kwam zelfs een kleine oorlog en het stuk haalde amper twee voorstellingen. Nu werd het een succes en werd in De Kelk zelfs verlengd.

Thans prijkt op de affiche opnieuw „Het dagboek van een kamermeisje” van Octave Mirbeau, in regie van Jacky Tummers met Marleen Maes. Het komt vijfmaal aan de beurt voor de Lions Club.

Die vertoningen hebben

plaats op 10, 12, 14 en 31 januari en 2 februari. Twee ervan, op 12 en 14 januari, zijn reeds volzet; wie dit nog wil beleven wordt aangeraden spoedig te reserveren.

Na een bijzonder geslaagd voorbije toneelseizoen, komt „Het Zeepaard” van E.J. Moore in première op 28 januari, met in de rollen Mieke Verheyden en Sjarel Branckaert, gast KVS. Verdere voorstellingen worden gegeven op 4 februari en telkens dan op donderdag, vrijdag en zondag, telkens om 20 u. 30.

En nog dit: op 1 april wordt „Hamlet” van Per Jersild voor het voetlicht gebracht door BKT. Voor een gewone toegangskaart betaalt men 150 fr., voor CJP, Plus 3, dienstplichtigen is dit 120 fr. Er zijn eveneens abonnementen voor vier voorstellingen tegen 500 fr. In reductie kost dit 400 fr. Alle inlichtingen en reservaties kunnen gebeuren tijdens de kantooruren in Teater De Kelk, Langestraat 69 te Brugge, telefoon 33.28.77. (da)

Marleen Maes in „Dagboek van een kamermeisje”: nu nog vijf voorstellingen in „De Kelk”. (da)